

Den Haag

Datum

20 mei 2025

Ons Kenmerk

DSO/10861474

RIS322209

Voorstel van het college inzake Ambitie en scopebepaling Morgenstond

Het college legt de ambitie en scopebepaling voor Morgenstond ter besluitvorming voor aan de raad. Morgenstond is een wijk die onder druk staat. Veel van de bestaande woningen zijn verouderd, de openbare ruimte is op veel plekken in slechte staat en er zijn bovengemiddeld veel meldingen van criminaliteit. De wijk ligt ver onder het Haags gemiddelde. Daarom is nu deze ambitie en scopebepaling gemaakt die voor Morgenstond een toekomstperspectief schetst om de wijk in de komende twintig jaar op meerdere vlakken te verbeteren. Deze ambitie en scopebepaling is daarmee een verdere uitwerking van de ambities uit de structuurvisie Den Haag Zuidwest. Dit document is integraal tot stand gekomen, onder andere in samenwerking met de woningbouwcorporaties en daarnaast zijn inwoners en andere belanghebbenden geraadpleegd tijdens het participatieproces. Na vaststelling wordt de ambitie en scopebepaling uitgewerkt tot een gebiedsprogramma.

Gezien het vorenstaande stelt het college de raad voor het volgende besluit te nemen:

de raad van de gemeente Den Haag,

gezien het voorstel van het college van 20 mei 2025,

Besluit:

- I. In te stemmen met het bijgevoegde plan: 'ambitie en scopebepaling Morgenstond'.
- II. Kennis te nemen van het daarvoor doorlopen participatietraject;
- III. Te starten met het opstellen van een gebiedsprogramma voor Morgenstond, waarvoor de ambitie en scopebepaling Morgenstond als basis wordt gebruikt.

Aldus besloten in de openbare raadsvergadering van ...

De griffier,

De voorzitter,

1. Inleiding

De ambitie en scopebepaling voor Morgenstond die nu voorligt is een concretere uitwerking van de gestelde doelen uit de Structuurvisie Zuidwest 2040 (RIS 315261). De ambitie en scopebepaling beschrijft de belangrijkste ruimtelijke kaders en kwaliteiten voor de wijk Morgenstond en laat voor de vier verschillende deelgebieden in de wijk zien hoe we deze willen ontwikkelen om ervoor te zorgen dat Morgenstond een fijne en leefbare wijk wordt.

Totstandkoming ambitie en scopebepaling:

Het document dat nu voorligt is opgebouwd aan de hand van de verschillende stappen.

1. Participatie met bewoners en stakeholders;
2. Analyse van beleid, kwaliteiten en opgaven in de wijk;
3. Integrale werksessies over beleid en kwaliteiten;
4. Opgaven en bepalen van de programmering;

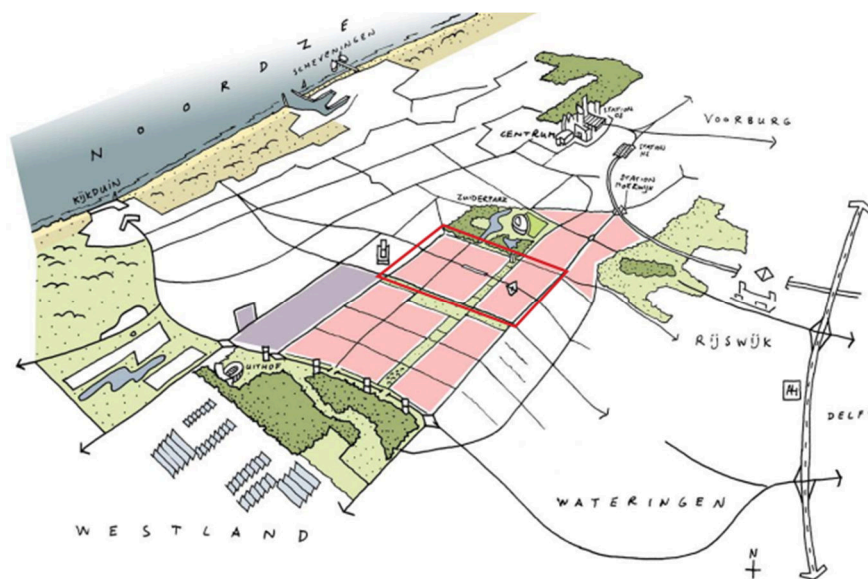
Aan de hand van deze stappen is bepaald welke (ruimtelijke) kwaliteiten in de wijk behouden moeten worden en welke ruimtelijke kwaliteiten en programmering moeten worden toegevoegd.

2. Doelstelling

Het doel van de ambitie en scopebepaling Morgenstond is om ruimtelijke en programmatische ambities te bepalen, die richtinggevend zijn voor de gebiedsontwikkeling in de wijk Morgenstond voor de komende twintig jaar. De ambitie en scopebepaling vormt een eerste perspectief dat nodig is om nieuwe projecten, die middels een planuitwerkingskader (PUK), aan de raad worden voorgelegd, te kunnen beoordelen. De gemeenteraad kan met de ambitie en scopebepaling beoordelen of nieuwe projecten voldoen aan het gewenste toekomstperspectief voor de gehele wijk en daarmee dus aansluiten bij het ruimtelijke en programmatische kader uit de ambitie en scopebepaling. De volgende stap is het opstellen van een gebiedsprogramma, waarin de ambities en perspectieven verder uitgewerkt worden tot concrete projecten (gebiedsontwikkelingen).

3. Locatie en scope

Morgenstond is een naoorlogse wijk en gebouwd in de jaren 50. De wijk grenst aan het Zuiderpark en aan de westkant grenst de wijk aan de sportvelden van Escamp. De belangrijkste (verkeers)grenzen van de wijk worden gevormd door de Dedemsvaartweg, de Loevesteinlaan, de Meppelweg en de Erasmusweg.

Figuur 1: Morgenstond (Den Haag Zuidwest)

4. Participatie

De participatie is op meerdere manieren en op meerdere momenten vormgegeven. In de eerste plaats zijn gesprekken gevoerd met de belangrijkste stakeholders en eigenaren in het gebied. Aan hen is gevraagd welke opgaven zij in de wijk zien en hoe de wijk in de komende jaren verbeterd zou moeten worden. Daarnaast is er een bredere participatieronde gestart, waarbij specifiek aandacht was voor jongeren en kinderen. Voor de kinderen is de zogenaamde DOE-plaat ontwikkeld. Deze plaat is uitgezet op vier verschillende basisscholen in Morgenstond en is tijdens lessen gebruikt om kinderen te vragen wat zij belangrijk vinden in Morgenstond. Het project heeft tussendoor enige tijd stilgelegen, omdat eerst de Structuurvisie Zuidwest 2024 afgerond moest worden. Om de belangrijkste inzichten uit de participatie in 2020/21 te evalueren is het wijknetoverleg de vraag gesteld welke groepen we in 2024 nog zouden moeten spreken om onze uitkomsten uit de participatie aan te scherpen. In het najaar van 2024 is vervolgens met verschillende inwoners gesproken tijdens de volgende bijeenkomsten:

- Jongereninloop Morgenstond (locatie Bamboe)
- Vrouwensalon Morgenstond (locatie Bamboe)
- Seniorencafé Morgenstond (locatie Bamboe)
- Koffieochtend in het Vierhuis (Buurthuis Maartensdijklaan)
- Werkgroep Verkeer, Wonen en Buitenruimte (Buurthuis Maartensdijklaan).
- Informatiemarkt Bouwproject de Ley (De Leyweg)
- Informatiemarkt Morgenstond (Ontmoetingscentrum Morgenstond)

Een uitgebreidere weergave van de resultaten uit de participatie is terug te lezen in het bijgevoegde participatieverslag. (Bijlage: 1 Participatieverslag ambitie en scopebepaling Morgenstond).

5. Algemene kwaliteiten van Morgenstond

Morgenstond als hart van Zuidwest

Morgenstond is door de centrale ligging tussen de wijken Moerwijk en Bouwlust-Vrederust en de goede bereikbaarheid een logische plek voor veel voorzieningen en andere economische functies, zoals bijvoorbeeld het Winkelcentrum Leyweg. De verkeersstructuur van de wijk is helder en is op veel plekken goed verbonden met de omliggende buurten en functies. Denk bijvoorbeeld aan de economische kerngebieden als het HagaZiekenhuis en het bedrijventerrein ZKD (Zichtenburglaan-Kerketuinen-Dekkershoek). Hierdoor heeft Morgenstond de potentie om een centrum voor Zuidwest te zijn.

Een groene wijk

Morgenstond is één van de groenste wijken van Den Haag. De wijk kenmerkt zich door de mooie binnentuinen en groenstructuren, zoals de groene singels, door de wijk heen. Het Melis Stokepark is een mooie plek om te verblijven die ook, mede door de fijne speelplekken, voor kinderen fijn is om te zijn. Het Zuiderpark bevindt zich op loopafstand van de wijk.

Een heldere stedenbouwkundige structuur

Morgenstond heeft een bijzondere stedenbouwkundige structuur met cultuurhistorische waarden. De wijk heeft een orthogonale wegenstructuur en door de buurten een groenblauwe substructuur, in de vorm van brede singels met bomen, die met elkaar het rondje Morgenstond vormen. De kenmerkende portiek-etage woningen, met grote groene binnentuinen, zijn in grote delen van Morgenstond nog te vinden.

Een diverse wijk

Morgenstond kenmerkt zich onder andere door haar diversiteit. Op dit moment wonen in Morgenstond veel mensen met verschillende migratieachtergronden. Dit maakt dat de wijk rijk is aan verschillende culturen en nationaliteiten en waarvan ook de inwoners aangeven dat zij die diversiteit als een kwaliteit zien.

6. Opgaven Morgenstond

Toevoegen van woningen in Morgenstond

In de Structuurvisie Zuidwest 2040 is de ambitie uitgesproken dat in Morgenstond 3600 nieuw woningen worden toegevoegd. Op dit moment zijn er al een aantal grote bouwprojecten in ontwikkeling in de wijk en worden er in de komende jaren al 1600 woningen gebouwd. De opgave is om de overige circa 2.000 woningen in de wijk Morgenstond toe te kunnen voegen. Dit doen we in samenwerking met de corporaties door te onderzoeken waar we kunnen verdichten en ervoor te zorgen dat er een betere balans in het gebied ontstaat tussen sociale huurwoningen en marktwoningen zodat het in de toekomst beter mogelijk is om de verschillende levensfasen in de wijk te blijven wonen.

Toevoegen van voorzieningen in Morgenstond

Naast het toevoegen van woningen is het van belang dat er in Morgenstond ook voldoende voorzieningen zijn. Het gaat hierbij om zowel maatschappelijke als economische voorzieningen. Het uitgangspunt is dat het aanbod voorzieningen meegroeit met de groei van het aantal woningen. Daarnaast is het belangrijk om de voorzieningen op plekken te realiseren die aansluiten bij de behoeften van de inwoners en om waar mogelijk het dubbel gebruik van ruimte(n) te stimuleren. De Leyweg en het Almeloplein zijn en blijven het economisch kerngebied van Morgenstond en maken onderdeel uit van de hoofdwinkelstructuur. Om dit gebied sterker te maken, zal hier meer ruimte voor economische en maatschappelijke voorzieningen gemaakt moeten worden, zodat er meer levendigheid ontstaat en het gebied economisch vitaler wordt.

Leefbaarheid

In grote delen van Morgenstond, met name in de deelgebieden: Morgenstond Oost, Zuid en rondom het winkelcentrum Leyweg staat de leefbaarheid onder druk. De woningen in deze gebieden zijn veelal in slechte staat en in deze gebieden wonen veel mensen in een kwetsbare positie. Ook de economische situatie van inwoners in deze gebieden ligt ver onder het Haags gemiddelde. Veel inwoners zijn werkloos en leven onder de armoedegrens. Met name rondom het winkelcentrum Leyweg voelen inwoners zich onveilig en er worden in deze gebieden veel meldingen gemaakt van verloedering van de openbare ruimte.

Openbare ruimte

Morgenstond is een groene wijk met mooie singelstructuren en mooie waterpartijen. Het rondje Morgenstond is de bekendste singelstructuur in de wijk. Het groen in Morgenstond biedt ruimte voor zowel ecologie als recreatie en sport. Bij het ontwikkelen van het gebied is het belangrijk om het huidige kijkgroen te behouden en daarnaast meer ruimte te maken voor ecologisch groen en gebruiksgroen. Hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan het verbeteren van bestaande opzetten van binnentuinen in de wijk zodat deze meer gebruikt kunnen worden als speelplek en plaats om elkaar te ontmoeten, maar ook het versterken van de ecologische structuur op de Melis Stokelaan.

Hoofdwinkelstructuur

Zowel het winkelcentrum Leyweg als het winkelcentrum aan het Almeloplein zijn in de laatste vijftig jaar achteruitgegaan in kwaliteit en winkelaanbod. Het is belangrijk om deze winkelcentra te verbeteren en dit te doen in samenhang met de opgaven om woningen en voorzieningen toe te voegen in Morgenstond. Deze plaatsen moeten het hart van de wijk vormen waar inwoners veilig kunnen winkelen en waar de mogelijkheid bestaat om elkaar te kunnen ontmoeten.

Mobiliteit

Bij het toevoegen van 3.600 nieuwe woningen is het belangrijk om goed te kijken naar het verkeersnetwerk en de mogelijkheid voor duurzame mobiliteitsoplossingen. Met name bij hoofdontsluitingswegen is het de opgave om veilige oversteekplaatsen te realiseren en het gebied goed te ontsluiten en te verbinden met de naastgelegen voorzieningen, zoals bijvoorbeeld het Zuiderpark en sportpark Escamp. Bij het toevoegen van 3.600 nieuwe woningen ontstaat ook een aanzienlijke parkeeropgave. Om voldoende parkeerplekken te realiseren moeten slimme en betaalbare oplossingen worden bedacht die niet ten kosten gaan van de andere opgaven in de wijk.

7. Zes ambities

Op basis van de bestaande kwaliteiten en opgaven in de wijk en na het beoordelen van de uitkomsten van het participatietraject zijn er zes ambities opgesteld voor Morgenstond. Deze ambities sluiten aan bij het kompas Zuidwest dat is opgenomen in de structuurvisie.

Een fijne wijk voor iedereen

Morgenstond moet een veilig en levendige wijk zijn waar inwoners zich thuis voelen en er voldoende ruimte is om elkaar te ontmoeten. Om dit te realiseren willen we bestaande ontmoetingsplekken versterken en daarnaast ook nieuwe ontmoetingsplekken toevoegen in de vorm van bijvoorbeeld een buurtkamer waar bewoners elkaar kunnen ontmoeten en leuke activiteiten kunnen doen. Deze plekken moeten de gemeenschapszin in Morgenstond versterken. Daarnaast versterken we het rondje Morgenstond. We willen aantrekkelijke wandelpaden toevoegen en meer langzaamverkeer-verbindingen en fietsparkeerplekken toevoegen. De voorzieningen zijn zo ook goed en veilig bereikbaar. Het winkelcentrum Leyweg zal een bruisend centrum voor de wijk en voor Zuidwest worden, de plek waar veel mensen in Morgenstond elkaar kunnen ontmoeten. Niet alleen door te winkelen, maar juist door het toevoegen van functies als onderwijs, cultuur, evenementen (in samenspraak met de ondernemers) en werken, zullen meer mensen het centrum gebruiken en zal er meer levendigheid ontstaan.

Werken ontwikkelen in eigen wijk

Morgenstond biedt een gezonde mix van locaties om te wonen, werken, leren en innoveren. We zorgen voor voldoende, bereikbare en toegankelijke voorzieningen, die meegroeien met de groei van het aantal inwoners. De winkels zijn geconcentreerd op de Leyweg en het Almeloplein, binnen de hoofdwinkelstructuur. We zetten in op het verbeteren van de bestaande winkelgebieden tot aantrekkelijke multifunctionele verblijfsgebieden, maar er komen geen nieuwe winkelgebieden bij. Ook komt er een publiekstrekker op de Leyweg om het gebied nog aantrekkelijker te maken, zoals bijvoorbeeld een cultuurhuis. Voormalige winkelstrips worden omgevormd tot ruimtes voor de wijk economie, met bedrijfjes die bijdragen aan de levendigheid en dynamiek van de wijk. De maatschappelijke functies in de wijk groeien mee met het aantal bewoners en worden toegankelijker. Deze functies voorzien we voornamelijk rondom het rondje Morgenstond, waardoor ze goed zichtbaar en goed bereikbaar zijn.

Buurt met een sterke identiteit

De wijken in Zuidwest zijn in de omgevingsvisie gekwalificeerd als een gemengd stedelijk leefmilieu. De uitgevoerde analyse van de wijk laat zien dat de buurten in Morgenstond verschillende identiteiten kennen. Wij willen zoveel mogelijk van deze identiteit behouden en hierop voortbouwen. Toch hebben de leefmilieus die ontstaan ook ieder hun eigen accenten. Zo zien we bijvoorbeeld rondom het winkelcentrum Leyweg mogelijkheden om dit gebied een meer centrum-stedelijk karakter te geven. In elk gebied worden woningen toegevoegd, passend bij de verschillende identiteiten van het deelgebied. (Zie voor beschrijvingen woonmilieus: RIS317835, pagina 16-20).

We sluiten aan bij de uitgangspunten uit de vastgestelde woonvisie, maar proberen per deelgebied ook extra aandacht te hebben voor bepaalde doelgroepen om op de lange termijn de doorstroming in het gebied te verbeteren. Bij het toevoegen van woningen zijn de verdichtingsprincipes, zoals verwoord in de structuurvisie, van toepassing, namelijk: langs de lange lijnen en dwarslijnen, langs de randen van groenstructuren en rondom voorzieningencentra en OV-knopen.

Goed en veilig verbonden

In Morgenstond wordt het mobiliteitsnetwerk versterkt in samenhang met de verdichting. Alle belangrijke bestemmingen en voorzieningen in Morgenstond zijn goed bereikbaar te voet, met de fiets of met het openbaar vervoer. De verkeersveiligheid wordt verbeterd op plaatsen waar dat nodig is. Het oversteken van drukke wegen wordt makkelijker en veiliger. Er wordt voortgebouwd op de bestaande hiërarchie van het stratennetwerk in Morgenstond. De grote, doorgaande wegen Erasmusweg, Meppelweg, Dedemsvaartweg en Loevesteinlaan blijven de ontsluitingswegen van de wijk en worden waar nodig aangepast om de doorstroming te verbeteren. Een aantal kleinere wegen en woonstraten gaan van 50 km/u naar 30 km/u. Ook de Hengelolaan en Melis Stokelaan gaan van 50 km/u naar 30 km/u, wat de verkeersveiligheid en leefbaarheid in de woonbuurten verbetert en meer ruimte maakt voor langzaam verkeer, verblijfskwaliteit en de mogelijkheid om deze straten groener te maken. Sommige straten worden getransformeerd tot autoluwe leefstraten met alle ruimte voor langzaam verkeer, om de leefbaarheid van buurten te verbeteren. De parkeeroplossingen worden afgestemd op de verschillende ontwikkelrichtingen van de deelgebieden. In Morgenstond-Oost zullen bijvoorbeeld relatief veel woningen bijkomen, waardoor we daar willen inzetten op het realiseren van centrale parkeervoorzieningen en/of mobiliteitshubs. In Morgenstond krijgen niet alleen de commerciële deelmobiliteitsvormen een plek, maar ook de coöperatieve vormen en het onderling delen. Deelmobiliteit biedt nieuwe vervoersopties voor het grote aandeel huishoudens dat niet over een eigen auto beschikt. Er wordt in overleg met de buurt gekeken waar mobiliteitsbehoeften en wensen liggen. Behalve goede infrastructuur en een breed aanbod van vervoersmiddelen wordt ook ingezet op het stimuleren van fietsen en het gebruik van het openbaar vervoer, bijvoorbeeld door het aanbieden van fietscursussen. Het lopen en fietsen naar school wordt in het kader van het programma Schoolstraten gestimuleerd en er wordt verder gewerkt aan veilige schoolomgevingen.

Gezonde groene en duurzame wijk

Het groene karakter van Morgenstond wordt verder versterkt. De wijk heeft robuuste groene structuren die niet alleen ecologische waarden hebben, maar ook verblijfskwaliteit bieden. In een veranderend klimaat is ruimte voor water en groen, en is er schaduw. De groene kwaliteit van Morgenstond zit niet alleen in de groene structuren die door de hele wijk lopen, maar ook in de binnentuinen, pleinen en parken. We willen de groene structuren in de wijk beter aan elkaar verbinden. De binnentuinen zijn geen zogenaamd 'kijkgroen' meer; het groen wordt weer goed gebruikt. Pleinen, zoals op de Leyweg, en (waar mogelijk) daken worden groener ingericht. De groeninrichting is afhankelijk van het karakter van de deelgebieden. Bijvoorbeeld de Leyweg, waar veel verschillende voorzieningen samenkomen en weinig ruimte is, wordt er vooral vergroend om de verblijfskwaliteit te verbeteren. Daarnaast willen we wijk verder verduurzamen en voorbereiden op de energietransitie. We kijken waar de wijk aangesloten kan worden op een warmtenet en zorgen we dat er voldoende ruimte is in de ondergrond om de energietransitie mogelijk te maken. Bij het bouwen van nieuwe woningen hanteren we het puntensysteem natuurinclusief bouwen. Daarnaast zetten we in op het verbeteren van de biodiversiteit en de klimaatbestendigheid van de wijk.

Basissystemen op orde

Het elektriciteitsnetwerk, drinkwatervoorziening, riolering en warmtevoorzieningen zijn de basisvoorwaarden om de wijken en buurten in de stad, Zuidwest en ook in Morgenstond goed te laten functioneren en ontwikkelen. Het op orde brengen en houden van deze systemen is een grote uitdaging, gezien klimaatverandering, de energietransitie en de opgave om nieuwe woningen toe te voegen. Het behouden en versterken van deze vitale infrastructuur is nodig om ook de andere ambities voor Morgenstond te verwezenlijken. Deze basissystemen moeten dus op orde zijn. Niet alleen de figuurlijke basis, maar ook de letterlijke basis. Als de ondergrond geen ruimte biedt voor de bovengrondse ontwikkelingen, is het moeizaam de gewenste ontwikkelingen te laten plaatsvinden.

8. Toekomstperspectief deelgebieden

We willen dat Morgenstond zich in de komende twintig jaar langs de zes bovenstaande ambities kan ontwikkelen. Om hier richting aan te geven zijn voor de grootste vier deelgebieden in de wijk toekomstperspectieven opgesteld, waar de ambities bij elkaar worden gebracht. Het toekomstperspectief beschrijft per deelgebied het gewenste leefmilieu en het benodigde programma om invulling te geven aan de zes ambities. Ieder deelgebied is verschillend en we leggen per deelgebied verschillende accenten.

Leyweg: Het centrum van Zuidwest

Om het winkelcentrum Leyweg weer tot een levend gebied te maken stellen we de volgende ambities voor:

- Op en rondom de Leyweg voegen we nieuwe voorzieningen en woningen toe om zo een meer centrum stedelijk milieu te creëren.
- We bouwen in dit gebied voornamelijk voor ouderen en studenten.
- We verbeteren de looproutes door het winkelcentrum en willen de overlast van fietsers door het winkelcentrum oplossen.
- We realiseren meer plaatsen om je fiets goed te kunnen parkeren en zetten in op het verbeteren van de deelmobiliteit.
- We realiseren fijne en groene verblijfplaatsen in de openbare ruimte.
- We willen een publiekstrekker naar het winkelcentrum halen. Denk bijvoorbeeld aan een cultuurhuis.
- We onderzoeken hoe de parkeergarages onder het winkelcentrum beter benut kunnen worden.

Morgenstond-Oost: Stadsleven aan het park

In Morgenstond Oost creëren we een stedelijke en levendige buurt. In dit gebied voorzien we in de toekomst de hoogste woningdichtheid in Morgenstond. We zetten in op:

- Functiemenging in het gebied in de vorm van detailhandel (binnen de hoofdwinkelstructuur), horeca en cultuur. Maar ook willen we in dit gebied zorgfuncties en kleinschalige bedrijfsruimte toevoegen.
- Het verbeteren van de verbindingen naar het Zuiderpark en het winkelcentrum Leyweg.
- We bouwen in dit gebied voor een brede doelgroep met in het bijzonder aandacht voor voldoende grote woningen zodat er ook grote gezinnen kunnen wonen.
- We lossen het parkeren in dit gebied op middels enkele mobiliteitshubs en/of een collectieve parkeervoorziening om de verdichtingsopgave mogelijk te maken.
- We versterken het kijkgroen en het verbruiksgroen in het gebied en zetten in op het creëren van voldoende speelplekken in het gebied.

Morgenstond-Zuid: Leven in de wederopbouwbuurt

In Morgenstond Zuid handhaven we grotendeels de bestaande stedenbouwkundige structuur die onderscheidend is. In dit deelgebied kan je het best het oorspronkelijke Morgenstond ervaren.

We zetten in op:

- Het toevoegen van nieuwe woningen langs de lange lijnen en dwarsverbindingen.
- We bouwen in dit gebied voornamelijk voor starters en zetten in op kleine en middelgrote woningen.
- We koesteren de collectiviteit van Morgenstond Zuid en proberen deze te versterken door de binnentuinen te versterken en de meer speelplekken in de openbare ruimte te realiseren en kleinschalige bedrijfsruimte toe te voegen in het gebied.
- We willen de Leggelostraat weer aanhaken op de hoofdboomstructuur.
- Aanpakken van knelpunten verkeersveiligheid en verbeteren van oversteken voor voetgangers en fietsers van drukke wegen.

Morgenstond-West: Kindvriendelijk wonen

In dit deelgebied is, tijdens eerdere herstructurering, een grote vernieuwingsopgave afgerond. Er zijn in totaal minder woningen teruggekomen bij deze ontwikkeling en er zijn veel eengezinswoningen gebouwd. Het aantal inwoners in dit gebied is toegenomen, omdat er veel gezinnen zijn gaan wonen in Morgenstond-West. We zetten in dit gebied in op:

- Kleinschalige verdichting waarbij we voornamelijk inzetten op het bouwen van grotere woningen voor gezinnen zoals past binnen het leefmilieu van dit gebied.
- We zien ruimte voor een kleine toevoeging van kleinschalige bedrijfsruimten en voorzien nieuwe voorzieningen voornamelijk langs de bestaande structuur van het rondje Morgenstond.
- We verbeteren de loop en fietsverbindingen.
- We versterken het rondje Morgenstond en de verbindingen richting sportpark Escamp.

9. Financiering

In de ontwikkelstrategie, die als bijlage is opgenomen bij de structuurvisie Den Haag Zuidwest, is een eerste financiële inschatting gemaakt van de benodigde investeringen voor het gebied Morgenstond (RIS315261). Na vaststelling van de ambitie en scopebepaling wordt in het gebiedsprogramma een verdere financiële doorrekening gemaakt. Hierbij wordt expliciet gekeken naar de rol die de gemeente wil spelen in de gebiedsontwikkeling(en), het programma per deelgebied en de wijze waarop de ontwikkelingen gefinancierd moeten worden.

10. Verdere planvorming

Nadat de ambitie en scopebepaling door de gemeenteraad is vastgesteld kan verder gewerkt worden aan een gebiedsprogramma. Onder de nieuwe omgevingswet zijn gebiedsprogramma's het instrument om tot nieuwe gebiedsontwikkeling te komen.

Gebiedsprogramma

Het gebiedsprogramma Morgenstond moet invulling geven aan de opgestelde ambities en kaders uit de scope en ambitiebepaling. Samen met onze belangrijkste partners in het gebied wordt voor Morgenstond een ontwikkelvisie en ontwikkelstrategie opgesteld. Hiermee is het gebiedsprogramma de concrete invulling van de scope en ambitiebepaling voor het gebied.

De ontwikkelvisie beschrijft:

- Het stedenbouwkundige (ruimtelijk) raamwerk per deelgebied.
- Welke ontwikkelvelden er zijn en welke ontwikkelprincipes per veld gehanteerd wordt.
- Een visie op alle aflopende rechten van erfpacht in Morgenstond.
- Raamwerk voor de openbare ruimte en de ondergrond.
- De maatschappelijke en economische voorzieningen die er per deelgebied worden toegevoegd.
- Welke (straat)profielen er gehanteerd wordt om de mobiliteitstransitie vorm te geven.

De ontwikkelstrategie beschrijft:

- De fasering van het gebiedsprogramma tot en met 2040. Het beschrijft wanneer er aan de verschillende projecten wordt gewerkt en welke ontwikkelstappen er daarbij volgen.
- De concrete programmering per project en per deelgebied. Daarnaast beschrijft het de benodigde investeringen en welke afhankelijkheden en risico's zich in deze gebiedsontwikkeling kunnen voordoen.
- Hoe het gebiedsprogramma gefinancierd gaat worden.
- De juridisch planologische borging van de doelen uit de ontwikkelvisie en welke contractuele afspraken er tussen partijen worden gemaakt.

De ontwikkelvisie en ontwikkelstrategie vormen samen de inhoudelijke basis van het gebiedsprogramma en moeten leiden tot concrete ontwikkelafspraken tussen de belangrijkste partijen in het gebied. Het College van Burgemeester en Wethouders stelt de ontwikkelvisie en ontwikkelstrategie (gebiedsprogramma) vast.

Bestaande plannen in de wijk

De ambitie en scopebepaling is opgesteld met het oog op de ontwikkeling van Morgenstond voor de komende 15 jaar (tot 2040). Momenteel zijn er een aantal lopende (bouw)projecten in Morgenstond en zijn er een aantal bestaande plannen waarvoor reeds een PUK is opgesteld en die ook al goedgekeurd is door de raad. De ambitie en scopebepaling leidt er niet toe dat deze bestaande plannen opnieuw moeten worden beoordeeld, maar het toekomstperspectief in de ambitie en scopebepaling is wel opgesteld met het oog op het waarborgen van de samenhang tussen de bestaande en nieuwe plannen.

PlanMER

Ten tijde van het opstellen van de structuurvisie is ook een Milieueffect Rapport (PlanMER) voor Den Haag Zuidwest opgesteld en toegevoegd als bijlage bij de besluitvorming over de structuurvisie (RIS315261). In de ambitie en scopebepaling voor Morgenstond wordt er niet afgeweken van de kaders die in de PlanMER voor Den Haag Zuidwest zijn gehanteerd. Zodoende is het niet nodig een nieuwe PlanMER te laten uitvoeren voor het opstellen van het gebiedsprogramma zolang de aanpassingen in het gebied niet afwijken van de kaders in deze PlanMER.

Planning

Het opstellen van een gebiedsprogramma neemt circa anderhalf jaar in beslag. Zodoende is de planning om in het vierde kwartaal van dit jaar te starten met het opstellen van het gebiedsprogramma en deze in het tweede kwartaal van 2027 aan het College van Burgemeester en Wethouders ter besluitvorming voor te leggen.